

bekend geworden als een fervent bestrijder van de Doleantie en de Vrije Universiteit, aan wier stichters hij in zijn even uitvoerige als verbitterde geschriften verregaande oneerlijkheid ten laste legde. In 1875 blijkt hij echter naast Kuyper te staan. Men kan zelfs zeggen, dat de weg, langs welke de Vrije Universiteit tot stand gekomen is, in hoofdzaak dezelfde is geweest die hij aanwees. De oprichting van de Vereniging voor Hoger Onderwijs in december 1878 is immers het resultaat geweest van besprekingen in een kleine commissie van predikanten en gemeenteleden. En onder degenen, die ten blijke van instemming hun naam lieten plaatsen onder haar oproep tot „de Gereformeerden in den lande” behoorde, behalve De Geer, ook Vos¹⁹⁾.

Maar eer het zover was zou zich nog een initiatief ontwikkelen van geheel andere zijde. Ik bedoel het voorstel-Gunning. Naar mijn mening komt aan dit voorstel ruimer aandacht toe dan het, niet in de tijd zelf, maar in de latere geschiedschrijving is ten deel gevallen. Het is in het bijzonder met het oog op het initiatief van Gunning, dat ik gewaagde van een verijdelde mogelijkheid en een keerpunt in de wor- dingsgeschiedenis van de Vrije Universiteit.

Over de relatie Kuyper-Gunning is meermalen geschreven²⁰⁾. Geen wonder! Het blijft een boeiend, ja schokkend schouwspel, deze beide uitzonderlijke mannen gade te slaan in hun telkens weer botsende naturen en opvattingen, maar ook in de aantrekkingskracht die zij op elkaar oefenden en in hun gevoel van verbondenheid in het geloof, zelfs na hun definitieve breuk.

Wederom gaf de parlementaire behandeling van een ontwerp-Hoger-Onderwijswet, ditmaal van Heemskerk, de stoot. Heemskerks voorstel hield in de afschaffing van de theologische faculteiten aan de rijksuniversiteiten, die hij in hun functie van opleidingsinstituten van predikanten voor de Hervormde kerk terecht een inbreuk achtte op de grondwettelijke gelijkstelling van de verschillende belijdenissen, terwijl bovendien de regering zich telkens voor grote moeilijkheden geplaatst zag bij de keuze van de door haar te benoemen hoogleraren in de theologie²¹⁾.

Kuyper juichte die afschaffing toe, want naar zijn mening kon van overheidswege geen echt-theologisch onderwijs gegeven worden. Hij wilde dan ook, dat de antirevolutionnaire kamerleden eerst bij amende-

¹⁹⁾ *Rullmann*, a.w., blz. 17 vlg., 25.

²⁰⁾ Laatstelijk door A. F. N. Lekkerkerker in: Ernst en Vrede. Opstellen rondom de ethische theologie, aangeboden aan Prof. Dr. M. van Rhijn, 1951, blz. 121-145.

²¹⁾ *De Geer*, a.w., blz. 158 v.